

MUHASHO WA PFUNZO WA GAUTENG**MULINGO WA TSHITIFIKHEITI TSHA MATIRIKI**

**TSHIVENDA LUAMBO LWA VHUVHILI
GIREIDI YA NTHA
(Bambiri la Vhuvhili)**

KHETHEKANYO YA A**MBUDZISO 1****Malisa – Mafela M.J.**

- 1.1 - Murendi u khou amba uri vhutshilo hu na hune ha thoma hone na hune ha fhelela hone.
- Uzwi fanyisa nga tshiga tsha damu la musadzi line la thoma lo ima li sumbaho vhutuku hawe. Ure vhutshilo vhu a difha musu muthu a tshe mutuku, (tshidzimba).
- ngeno vhu tshi vhavha sa phiriphiri musu muthu o no hula.
- U sumbedza uri zwo tea uri muthu a aluwe, ngauri tshe tsha thoma tshi na magumo. (5)
- 1.2 a) U hula ha wa tshisadzini nga mbebo. (1)
b) Ndi mukapu wa n'wana wa u phefha. (1)
c) Ndalo ya mikando damuni (1)
d) Vhutungu nndwa (1)
e) Magumoni a shango (1)
- 1.3 Tshidakwa. (2)
- 1.4 Tsha tsatsaladzo (Sathaya), Murendi u sasaladza matshilele a muthu wa tshidakwa. (3)
- 1.5 -Mitsindo: muungo une wa pfala musu muthu a tshi khou tshimbila.
-thoni: U shona./luvalo
-Nthe: Mare ane a bva kha n'wana a tshe mutuku
-denzhe: ndi luvhone
-Sefo: Ndi tshishumiswa tshine tsha khethekanya vhuse na vhukhopfu (5)
- 1.6 -Murendi uri tshidakwa a tshina tshirunzi
-Vhudakwa vhu tshi isa lufuni
-Mutani wa tshidakwa hu anza dzinndwa na dzitsemano
-Uri tshidakwa tshi teya u shanduka, tshi rembulutshele kha Mudzimu
-Tshidakwa tsho nwa tshi a tshinyadza. (5)
- 1.7 Liedzamuthu (2)

- 1.8 Uri vhurendi / pfunzo sa ya Bivhili inga shango li sa fheli. I do fhela na vhufhelo ha shango. (2)
- 1.9 Ndi thendokhodi. (1)
- 1.10 -'Musi ni pfuloni' ndi livhuvhisi.
 -li sumbedza uri musu vhathu vha tshi khou tshila shangoni.
 -li kha liedzamuthu. "Ni" u amba na vhathu nga tshifanyiso tsha kholomo.
 -'Ni' mona mona hothe hothe ndi 'phani' u tamba nga maipfi a khwathisedzaho uri vhathu vha ya antha na fhasi.
 -Mulisa ndi / tshiga tsha murangaphanda ane a vha Mudzimu.
 -'Ni khamedzana' liedzamuthu / livhuvhisi li sumbaho ndwa vhathuni. Nazw.... (10)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA A: [40]

KHETHEKANYO YA B

MBUDZISO 2

Zwo itwa – A.M. Mahamba

- 2.1 tsha thasululo (2)
- 2.2 -Mafhungo a guma hehefho.
 -A hu tshena thaidzo.
 -Ri teya u siiwa muyani. (6)
- 2.3 Vho-Gumani. (2)
- 2.4 Vhe vhothe. (2)
- 2.5 Vha tshi khou dihunga. (2)
- 2.6 Zwa vhuloi na u shuluwa ha malofha mafhungoni. (3)
- 2.7 -U teketela Vho-Matidze sa thanga yawe.
 -U a dilwadza.
 -Mime awe Vho-Mugada vha amba nae sa lutshetshe.
 -Mme na khotsi vho vha vho dzula vho sedza ene. (10)
- 2.8 O kongona Vho-Rathiyaya uri vha ye ha mungome Timhaka uri vha do da na vhathu lune ene u tea u ta Vho-Matidze sa muloi. (3)
- 2.9 -Mafhungo othe a a vha kwama u bva mathomoni u swika magumoni.
 -Vha dzula vha tshi pikiswa nga Vho-Gumani.
 -Vha tshi lingedza u tandulula thaidzo yavho ya u pomokwa vha kondiselwa vhutshilo nga Vho-Malukuta na Vho-Gumani.
 -A huna hune Vho-Gumani vha ima navho sa dendele.
 -Mathakheni vha a kundwa nga u vhulawa nga Vho-Gumani. (10)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA B: [40]

KHETHEKANYO YA C**MBUDZISO 3****Mitsheto ya wa – Magau A.W.**

- 3.1 – Muanewa dendele na thaidzo yawe.
 – Ri bveledzelwa khudano.
 – Ri gavhelwa mafhungo nga Kule.
 – Ri bveledzelwa fhethuvhupo na tshifhingo.
 – Tshihwe tshifhinga muñwali u shumisa mbonelaphanda. (5)
- 3.2 Hamatika. (1)
- 3.3 – Vha shuma nga nugo dzothe vhengeleni la Vho-Malabi.
 – Vha a kona na u vhona mavhava a vhengeleni.
 – Vha lima tsimu ya nonisa mavhele avho.
 – Mudini wavho vha na nndu ya malege.
 – Vha shuma zwavhudi suphamakete ya Tshilata. (5)
- 3.4 Ndi la u viya. (2)
- 3.5 a) Ntsundeni. (1)
 b) Ndi Vho-Mutshekwa 1x2=(2)
 c) (i) Vho-Balavhali (ii) Tshishonga (2)
 d) Mugwabana o vha neya ndaela yauri vha bwe dindi vha ye vha vha tshi mona milenzhe ya Vho-Mutshekwa, vha pfuke ilo dindi vha tshi ambelela nga muya wa tshitumbu tshe vhothe vha fara. (4)
- 3.6 Wa ita tshithu u tshi toda u vhaisa muthu zwi fhedza zwo vhuya kha iwe. (2)
- 3.7 Fhethuvhupo ha mahayani.
 -Venda Hamatika na membe, hune ra pfa nga mahalwa a dzithothotho
 -Hu bveledzwa fhethu hune ha vha na milindi ya thagalu.
 -Midi i tingeledzwaho nga luhura lwa mivhale na masuthu a mionwa.
 ha tshikhuwani.
 -ho amba nga dzina Klipspruit.
 -Hu divhelwa mahwarahwara (i a vhulaisa Latani)
 -Ri pfa musi Latani a tshi bva tshititshini tsha tireni. (6)
- 3.8 a) Ndi muthannga wa garaba we a litsha Ntsundeni. (2)
 b) Ndi malume wa Vho-Matambule. (2)
 c) Ndi we a hana u fhedzisa nndu ya Vho-Matambule. (2)
 d) Ndi murathu wa Vho-Nguluvhe. (2)
 e) Ndi murathu wa Vho-Matambule. (2)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA C: [40]

KHETHEKANYO YA D**MBUDZISO 4****Mmbwa ya la inwe a noni – Maumela T.N.**

- 4.1 Ho vho lovha tshelede ye ya fhira mpimo. (2)
- 4.2 Vho-Mphabana.. (2)
- 4.3 Vho-Mphabana vho mbo di fariwa, vha ya khothe nga Musumbuluwo, vho fhedza vho tenda mulandu, vha dii imeselsa u lifha tshelede ye ya do tiwa ye ya vha i tshi fhira ye vha vha vho tiya vho renga ngayo thaela. (5)
- 4.4 Muhumbulo muthihi wa mufhungo une wa bvelela u bva mathomoni u swika magumoni-hu si na u pambuwa khawo. (2)
- 4.5 Vho-Ramarafhi. (2)
- 4.6 -Mafhungo othe o di sindeka khavho.
-Ri thoma navho vha tshi toda mushumo ra fhedza navho vhengele javho li tshi swa.
-Vha kondiselwa vhutshilo nga mupikisi Vho-Netshidaulu. (6)
- 4.7 Vho-Ramurafhi. (2)
- 4.8 Ndi musi vho da u vhudziwa uri vhengele javho li khou swa. (3)
- 4.9 -Musi Rudzani a tshi divhudzisa nga ha mbudzi.
-A tshi vuwa vhusiku a tshi tevhela mbudzi ine ya khou lila.
-A tshi vho vhona zwauri hu na muthu ane a khou swoga mbudzi iye.
-Kurwelwe kwa Vho-Gwedugwedu.
-Tseiso i re hone musi Vho-Maikhana vha tshi tenda mulandu. (10)
- 4.10 Uri ri songa tswa, u songo dzhi atsha muñwe u songo mu vhudza. (2)
- A ina. Ngauri, i thoma a amba nga zwa mavili tshifhinga tshilapfu ya kona u amba nga Rantete a tshi vho shumisa tiraka ya vhengele a songo amba. (3)
- 4.12 O vho e ngwena kale ya mavili. (1)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA D: [40]

KHETHEKANYO YA E**MBUDZISO 5****Dza Makhulukuku – Mafela M.J. na Raselekoane N.R.**

- 5.1 Mafhungo ane a tou anetshelwa a sa tendiseiho. (2)
- 5.2 -U nakisa luambo.
-U sasaladza na u kaidza matshilele a vhatu.
-U khoda zwinwevho vhutshiloni. (6)

- 5.3 (i) A hu aluwi muthu hu aluwa mbilu.
(ii) U amba uri muthu mutuku a nga di talifha u fhira na muthu muhulwane. (4)
- 5.4 a) Tshipida tsha mvulatswinga.
b) Tshipida tsha u thaidza.
c) Tshipida tsha thasululo. (3)
- 5.5 Ndi ningo dza kholomo. (2)
- 5.6 -Lu thoma ngauri hupfi.
-Dzi amba nga mupo.
-Dzi amba nga kudele kwa zwithu shangoni.
-Dzi dzhiiwa sa 'saintsi' ya lushaka lwonokwo.
-Dzi fhindula mbudziso dzine vhana vha vha nadzo malugana na mupo. Vhanewa: Vhathu, Zwipuka, Mudzimu na Vhadzimu. (10)
- 5.7 Iwa phukha. (2)
- 5.8 a) Lufu Iwa Thohoyandou. (2)
- b) Iwa mafhungo a sialala (legend) ngauri lu amba nga vhahali (Thohoyandou) vha shango. (3)
- c) - nyimbo dza vhona (1)
- nyimbo dza musi vhathu vha tshi khou shuma (1)
- nyimbo dza u di mvumvusa. (1)
- d) i) u vhilaela (1)
ii) u kolodisa muthu zwithu (1)
iii) u penga (1)

GUMOFULU YA KHETHEKANYO YA E: [40]

GUMOFULU 80